

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО Я.Т. СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 41701/16)

РЕШЕНИЕ

(Преразглеждане)

Чл. 35, ал. 3, буква а) • Злоупотреба с правото на жалба • Жалбоподателят съзнателно не е уведомил Европейския съд за съществуването на нова ситуация, без да обясни липсата на съобщаване на съответната информация • Признаване на промяната на неговия пол си със съдебно решение, постановено във втора национална процедура, което е довело до промяна на личните данни на жалбоподателя в регистрите за гражданско състояние • Недопустимост на жалбата, която не засяга задълженията възложени на държавата - ответник по чл. 8 по отношение на правното признаване на промяната на пола

Изготвено от Регистъра. Не обвързва съда.

СТРАСБУРГ

4 юли 2024 г.

Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Я.Т. срещу България (молба за преразглеждане на решението от 9-ти юли 2020 г.),

Европейският съд по правата на човека (пето отделение) заседаващ в състав, състоящ се от:

Síofra O’Leary, *председател*,

Mārtiņš Mits,

Lətif Hüseynov,

Lado Chanturia,

María Elósegui,

Kateřina Šimáčková, *съдии*,

Мира Райчева, *съдия ad hoc*,

и Виктор Соловейчик, *секретар на отделението*,

След разисквания в закрито заседание на 04 юни 2024 г.

Постановява следното решение, прието на същата дата:

ПРОИЗВОДСТВО

1. В основата на настоящото искане за преразглеждане е жалба (№ 41701/16) срещу Република България, в която гражданин на тази държава, г-н Я.Т. („Жалбоподателят“), е сезирал Съда на 12 юли 2016 г. съгласно член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Председателят на отделението, на което е възложено делото, е уважил искането на жалбоподателя за неразкриване на самоличността му (член 47, § 4 от правилника).

3. На 15-ти декември 2016 г. председателят на отделението реши, в съответствие с член 54 § 2, буква б) от Правилника на Съда, да уведоми българското правителство за жалбата. Правителството е представило становището си по допустимостта и основателността на жалбата на 11 април 2017 г. Жалбоподателят е представил своя отговор на 24 юли 2017 г., датата, на която е подал и претенциите си за справедливо обезщетение.

4. Преди жалбата да бъде съобщена на Правителството, на 17 ноември 2016 г. съдия Йонко Грозев, избран за български съдия в ЕСПЧ към съответният момент, се е оттеглил от разглеждането на делото (член 28, § 3 от Правилника за дейността на Съда). На 18 май 2020 г. председателят на състава определи г-жа Мира Райчева да заседава на негово място като *ad hoc* съдия (член 26 § 4 от Конвенцията и член 29, § 1, буква а) от Правилника за дейността на Съда).

5. С решение от 9 юли 2020 г. Съдът (пета секция) постанови, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията, тъй като националните власти са отказали през 2016 г. да признаят законно промяната на пола на жалбоподателя, отхвърляйки неговата молба за това, подадена през 2015 г., без да мотивират достатъчно и подходящо този отказ. Съдът

също така реши да присъди на жалбоподателя 7500 евро (EUR) за неимуществени вреди и 4150 EUR за разходи и разноси, като отхвърли претенциите за справедливо обезщетение за останалата част.

6. На 29 декември 2023 г. Правителството, позовавайки се на член 80 § 1 от Правилника на Съда, отправи искане за преразглеждане на това решение по причини, изложени по-долу (параграфи 10 – 14 по-долу).

7. На 9 януари 2024 г., въз основа на член 80 § 4 от Правилника на Съда, искането за преразглеждане е изпратено на жалбоподателя, който е поканен да представи своето становище в рамките на четири седмици. Жалбоподателят представя своето становище пред Съда на 3 февруари 2024 г.

8. С писмо от 7 февруари 2024 г. Съдът покани Правителството да представи в отговор своето становище. Правителството представя своето становище на 27 февруари 2024 г.

9. Състав на Пето отделение, в съответствие с изискванията на член 80 § 3 от Правилника на Съда и състоящ се от съдии О'Лиъри (O'Leary), Митс (Mits), Хюсеинов (Hüseynov), Чантурия (Chanturia), Елосеги (Elósegi), Шимачкова (Šimáčková), както и съдия *ad hoc* Райчева, разгледа искането за преразглеждане.

ОТ ПРАВНА СТРАНА

I. СТАНОВИЩА НА СТРАНИТЕ

A. Правителството

10. Правителството отправя искане за преразглеждане на решението от 9 юли 2020 г. То посочва, че е открило, че на неуточнена дата през 2016 г. жалбоподателят, представляван от същия адвокат както пред Съда, е инициирал производство, различно от това, което е било в основата на жалбата му пред Съда. С това второ съдебно производство, образувано с правно основание Закона за гражданската регистрация (делото *Я.Т. с/у България*, № 41701/16, §§ 15 – 18, 9 юли 2020 г.), жалбоподателят е подал иск за юридическо признаване на промяната на неговия пол, юридическа промяна на трите му имена, както и промяната на вписването, свързано с пола и неговия единен граждански номер в регистрите по гражданско състояние. С решение от 13 март 2017 г., влязло в сила на 30 май 2017 г., Софийски районен съд е уважил този втори иск. Правителството посочва, че в изпълнение на това съдебно решение въпросните данни са били променени в регистрите за гражданско състояние на 14 юни 2017 г.

11. Правителството твърди, че се е запознало с тези документи от писмо с дата 20 юли 2023 г., получено от Министерството на регионалното развитие и благоустройството в отговор на искане,

отправено от Министерството на правосъдието като част от подготовката на плана за действие в изпълнение на решението на Съда от 9 юли 2020 г.

12. Правителството счита, че тези обстоятелства представляват факт от такова естество, който може да окаже решаващо влияние върху делото, и по-специално върху определянето на статута на жертва на жалбоподателя.

13. Правителството упреква жалбоподателя и неговия адвокат, че са действали недобросъвестно, като не са информирали Съда за действителните факти. То счита, че при тези обстоятелства е налице злоупотреба с правото на жалба.

14. И накрая, Правителството обясни, че що се отнася до общата защита на транссексуалните лица, въпросите, свързани с отказа на националните съдилища да признаят промяната на пола на такива лица, се разглеждат под надзора на Комитета на министрите в контекста на изпълнението на решение, постановено впоследствие по подобно дело, а именно решението по делото П.Х. срещу България ([комитет], № 46509/20, 27 септември 2022 г.).

В. Жалбоподателят

15. Процесуалният представител на жалбоподателя твърди, че както тя, така и нейният клиент са действали добросъвестно. Тя счита, че второто производство, инициирано от жалбоподателя, не представлява средство за защита, което трябва да бъде изчерпано, или по друг начин не е от значение за целите на разглеждането на оплакванията, свързани с първото производство, повдигнати от жалбоподателя в жалбата му, в резултат на което той не е бил длъжен, според нея, да доведе до знанието на Съда въпросното обстоятелство. Тя допълва, че това обстоятелство не е от естество да постави под съмнение статута на жалбоподателя като жертва. Всъщност признаването на юридическата промяна на пола и промяна на името на жалбоподателя след решението на районния съд от 13 март 2017 г. според нея не е довело до заличаване и поправяне на нарушението на правата му, защитени от член 8, което той е претърпял преди тази дата.

16. В тази връзка жалбоподателят се позовава на мотивите на Съда по дело *Х и У с/у Румъния* (№ 2145/16 и № 20607/16 от 19 януари 2021 г.). По това дело Съдът, макар и да установява, че един от жалбоподателите е получил исканото от него признаване на пола след трето съдебно производство, постановява, че жалбоподателят може да претендира, че е „жертва“ по смисъла на член 34 от Конвенцията, тъй като е търпял последиците от отказа да му бъде призната промяната на пола в продължение на повече от пет години, и че нито последващото

решение за признаване, нито мерките, предприети по делото от националните власти, са съдържали изрично признаване на нарушението на правата му, защитени от Конвенцията. Жалбоподателят приканва Съда да достигне до същото заключение по настоящото дело и да отхвърли искането за преразглеждане на делото.

17. И накрая, жалбоподателят твърди, че българският Върховен касационен съд наскоро допълнително е отслабил защитата на транссексуалните лица, като е приел задължително тълкувателно решение (*Тълкувателно решение № 2 от 20 февруари 2023 г. по тълк. д. № 2/2020 г., ОСГК*), според което юридическото признаване на смяната на пола не е възможно съгласно българското законодателство. По този начин, според жалбоподателя, ако Съдът реши да преразгледа решението си, първоначалната жалба на жалбоподателя, оспорваща националната правна система за защита, ще стане още по-актуална, което според него няма да бъде в полза на Правителството.

II. ПРЕЦЕНКАТА НА СЪДА

18. В член 80 от Правилника на Съда са посочени условията за подаване на искане за преразглеждане на решение. Съответните части от правилото в настоящия случай гласят следното:

„Когато се установи факт, който по своето естество би могъл да окаже решаващо влияние върху изхода на вече решено дело, и който към момента на постановяване на решението не е бил известен на Съда и не е могъл да бъде известен на някоя от страните, то тази страна може в срок от шест месеца от момента, в който е узнала за този установен факт, да подаде искане до Съда за преразглеждане на въпросното решение (...)“

19. На първо място Съдът припомня, че съгласно член 44 от Конвенцията неговите решения са окончателни и че, доколкото поставя под въпрос този окончателен характер, процедурата за преразглеждане, която не е предвидена от Конвенцията, но е установена в Правилника на Съда, е от изключително естество, откъдето произтича изискването за стриктно разглеждане на допустимостта на всяко искане за преразглеждане на някое от неговите решения по такава процедура (делото *Пардо (Pardo) c/y Франция* (преразглеждане – допустимост), 10-ти юли 1996 г., § 21, Доклади от присъди и решения 1996-III, делото *Густавсон (Gustafsson) c/y Швеция* (преразглеждане – основателно), 30-ти юли 1998 г., § 25, Доклади 1998-V, и делото *Stoicescu c/y Румъния* (преразглеждане), № 31551/96, § 33, 21-ти септември 2004 г.).

20. Следователно е необходимо да се определи дали въпросните факти биха могли да имат решаващо влияние върху изхода на вече решено дело, дали те не са могли да бъдат разумно известни на Правителството преди постановяването на въпросното решение и дали

искането за преразглеждане е подадено в законоустановения срок (делото *Stoicescu*, цитирано по-горе, *нак там*).

21. Съдът отбелязва в самото начало, че жалбоподателят не отрича, че формалните условия за допустимост, наложени от член 80 от Правилника на Съда (а именно незнание към момента на съответното производство на фактите, открити междувременно, и спазване на шестмесечния срок), са били изпълнени.

22. Що се отнася до първото формално условие (незнание по време на съответното производство на фактите, които са открити междувременно), Съдът отбелязва, че макар да е вярно, че решението в полза на жалбоподателя, постановено от Софийския районен съд през 2017 г., въз основа на което Правителството основава искането си за преразглеждане, не е постановено в състезателно производство, то все пак изхожда от съдебен орган и че впоследствие жалбоподателят е поискал признатите от съда промени да бъдат вписани в регистрите за гражданско състояние - институция, която е в обхвата на публичната власт (параграф 10 по-горе). В тази връзка Съдът би искал да отбележи, че по принцип е задължение на правителството-ответник да поиска от публичните органи да му предоставят цялата относима информация и да го уведомят възможно най-скоро за всяко съществено развитие по делото (делото *Пенино (Pennino) с/у Италия* (преразглеждане), № 43892/04, § 17, 8-ми юли 2014 г. и делото *Де Лука (De Luca) с/у Италия* (преразглеждане), № 43870/04, § 17, 8-ми юли 2014 г.).

23. В настоящия случай обаче Съдът отбелязва, че въпросното решение на районния съд е постановено на 13 март 2017 г., т.е. по-малко от месец преди 11 април 2017 г., датата, на която Правителството е представило своето становище по допустимостта и основателността на жалбата. Съдът отбелязва по-специално, че този съдебен акт е влязъл в сила на 30 май 2017 г., а промените във вписването, свързани с пола и името на съответното лице в регистрите за гражданско състояние, са били извършени на 14 юни 2017 г. Следователно и двете събития са настъпили след изпращане на становището на Правителството (параграфи 3 и 10 по-горе; вж. също *mutatis mutandis*, делата *Gardean и S.C. Grup 95 SA с/у Румъния* (преразглеждане), № 25787/04, § 17, 30 април 2013 г.).

24. В съответствие с членове 44 С § 1 и 47 § 6 от Правилника на Съда, жалбоподателят има задължението да информира Съда за всеки факт, който е от значение за разглеждането на неговата жалба, а съгласно член 44 А от Правилника той е длъжен да сътрудничи на Съда с оглед на правилното правораздаване (*ibidem*, § 20 *in fine* и делото *Виду (Vidu) и други с/у Румъния* (преразглеждане), № 9835/02, §§ 25 и 27, 17 януари 2017 г.).

25. Съдът отдава голямо значение на поведението на страните. В настоящия случай жалбоподателят и неговият процесуален

представител съзнателно не са го информирали за фактите, свързани с това второ производство (*Gardean u S.C. Grup 95 SA*, цитирано по-горе, § 18), въпреки че самият той го е инициирал чрез същата адвокатка, която го представлява и в производството пред Съда. Съдът отбелязва, че този пропуск е още по-фрапиращ, като се има предвид, че жалбоподателят е представил своето становище в отговор на това на Правителството и е предявил претенции за справедливо обезщетение на 24 юли 2017 г., т.е. след като по негово искане са били извършени промени в регистрите за гражданско състояние, като въпросните промени са били извършени на 14 юни 2017 г. (параграфи 3 и 10 по-горе).

26. При тези обстоятелства и с оглед на факта, че Правителството е било легитимно да очаква от жалбоподателя да действа в съответствие със задължението си да информира Съда за всички съответни нови събития, свързани със собственото му гражданско състояние, Съдът заключава, че Правителството не може разумно да бъде държано отговорно за незнанието си на въпросните факти.

27. Правителството заявява, че е узнало за въпросните промени на 20 юли 2023 г. чрез службите на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, които са отговорили на запиване, отправено от Министерството на правосъдието във връзка с изготвянето на плана за действие за изпълнение на индивидуалните мерки по изпълнение на решението на Съда от 9 юли 2020 г., като се позовава по-специално на промените, направени в регистрите за гражданско състояние (параграф 11 по-горе). Правителството е подало искането си за преразглеждане на 29 декември 2023 г. Поради това Съдът отбелязва, че то е отправило искането си в шестмесечния срок, предвиден в член 80 от Правилника на Съда, и по този начин е спазило второто формално изискване, предвидено в тази разпоредба.

28. И накрая, що се отнася до третото относимо условие, наложено от член 80 от Правилника на Съда, Съдът припомня, че за да се определи дали фактите, на които се основава едно искане за преразглеждане, са от такова естество, че „биха могли да окажат решаващо влияние“, по смисъла на параграф 1 от този Правилник, върху изхода на делото, във връзка с което е подадено искането, те трябва да бъдат разгледани във връзка с решението, чието преразглеждане се иска (делото *Пардо*, цитирано по-горе, § 22). След като този момент е установен, за да се допусне искането за преразглеждане на първоначалното решение, е необходимо да се определи дали тези факти наистина са могли да окажат решаващо влияние върху основното решение (*Ирландия срещу Обединеното кралство* (преразглеждане), № 5310/71, § 120, 20 март 2018 г.). За тази цел трябва да се докаже, че е налице фактическа грешка и причинно-следствена връзка между неправилно установения факт и заключението, което Съдът е направил въз основа на него С други думи,

от мотивите на първоначалното решение трябва ясно да се вижда, че Съдът не би стигнал до дадено заключение, ако е бил запознат с истинските факти. В зависимост от обстоятелствата по делото, такива факти, които не са били известни на Съда към момента на разглеждане на делото, могат да бъдат решаващи, например по отношение на статута на жалбоподателя като жертва или присъждането на справедливо обезщетение (*нак там*, § 121, с цитираните в него препратки).

29. По настоящото дело Съдът отбелязва, че в решението си от 9 юли 2020 г. той се основава на констатацията, че българските съдебни органи по същество са преценили, че обществения интерес изисква държавата да не допуска юридическа промяна на пола на жалбоподателя, след което са отхвърлили подаденият през 2015 г. от него иск. Съдът отбелязва, че съдилищата не са развили мотивите си относно точното естество на обществения интерес и не са успели, в рамките на предоставената им свобода на преценка, да балансират този интерес с правото на жалбоподателя за признаване на неговата сексуална идентичност. При тези обстоятелства Съдът не е могъл да установи причините от обществен интерес, които са довели до отказа да се съобрази полът на жалбоподателя в регистрите за гражданско състояние с неговата мъжественост. Поради това Съдът заключава, че като са отказали да признаят по съдебен ред промяната на пола на жалбоподателя, без да изложат достатъчни и релевантни причини за този отказ и без да обяснят защо в други случаи такава промяна може да бъде призната, националните власти неоправдано са нарушили правото на жалбоподателя на зачитане на личния му живот (*Я.Т. с/у България*, цитирано по-горе, §§ 71, 72 и 74).

30. Съдът отбелязва, че според информацията, предоставена от Правителството, която жалбоподателят не оспорва, към момента на постановяване на решението (т.е. на 9 юли 2020 г.) и дори преди приключването на размяната на становища между страните (през юли 2017 г.) Софийският районен съд вече е постановил благоприятно решение по второто производство, отделно от това, разгледано в решението от 2020 г. Това благоприятно решение е позволило на жалбоподателя да промени пола и името си в регистрите за гражданско състояние (вж. точка 10 по-горе). Съдът обаче не е бил информиран за тези обстоятелства преди постановяването на решението (вж. точка 24 по-горе) и следователно се е произнесъл единствено въз основа на документите и информацията, с които е разполагал към онзи момент. Тъй като същността на първоначалното оплакване на жалбоподателя е свързано с отказа на националните власти да извършат въпросните промени, Съдът счита, че новоразкритите факти биха могли наистина „да оказат решаващо влияние“ върху изхода от спора в решението, тъй като на жалбоподателя е бил признат заявеният от него пол. Всъщност Съдът счита, че тези нови факти са пряко свързани с разглеждането по

същество на основателността на твърденията по член 8, доколкото те доказват, че признаването на промяната на пола е била възможна в България, че това е станало в случая на жалбоподателя. Най-малкото Съдът отбелязва, че това обстоятелство би могло да окаже решаващо влияние както относно преценката по същество, така и по отношение на справедливото обезщетение, доколкото в решението си от 9 юли 2020 г. Съдът изхожда от принципа, че липсата на признаване на положението на жалбоподателя по отношение на сексуалната му идентичност е продължило до 2020 г., а то всъщност е приключило през 2017 г.

31. С оглед на това заключение не е необходимо да се проучва допълнително дали новопостъпилите факти са от такова естество, че да окажат влияние върху отговора, който Съдът би дал на въпроса дали, въпреки признаването на промяната на пола му на 14 юни 2017 г., жалбоподателят е запазил статута на „жертва“ по смисъла на член 34 от Конвенцията по отношение на периода преди тази дата.

32. С оглед на гореизложеното Съдът счита, че решението, постановено на 9 юли 2020 г., следва да бъде преразгледано изцяло в съответствие с правило 80 от Правилника на Съда.

33. Видно от параграф 13 по-горе, Правителството изтъква, че е налице злоупотреба с правото на жалба, тъй като жалбоподателят не е информирал Съда за фактите, възникнали във връзка със съдебното производство, довело до юридическо признаване на промяната на пола му (параграф 13 по-горе). Жалбоподателят отговоря, че не е съобщил тази информация на Съда, защото е смятал, че тя е без значение и по никакъв начин не е можело да промени заключението, което Съдът е трябвало да направи по отношение на искането му за предоставяне на статут на жертва (параграф 15 по-горе).

34. Съдът припомня, че по принцип всяко поведение на жалбоподател, което явно противоречи на целта на правото на жалба, установено от Конвенцията, и което възпрепятства правилното функциониране на Съда или правилното провеждане на производството пред него, може да бъде окачествено като злоупотреба по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията (делото *S.A.S. срещу Франция* [ГК], № 43835/11, § 66, ЕСПЧ 2014 (извадки) и делото *Биволару (Bivolaru) срещу Румъния*, № 28796/04, § 82, 28 февруари 2017 г.). Тази разпоредба, в съответните ѝ части във връзка с този случай, е формулирана, както следва:

„3. Съдът обявява за недопустима всяка индивидуална жалба, подадена на основание член 34, когато счете, че:

а) че жалбата представлява (...) злоупотреба с правото на жалба; (...).“

35. Една жалба може да бъде отхвърлена като злоупотреба по смисъла на член 35, § 3 от Конвенцията, ако съзнателно се е основавала на противоречиви факти (делото *Грос (Gross) с/у Швейцария* [ГК], №

67810/10, § 28, ЕСПЧ 2014 г.). Непълната и следователно подвеждаща информация може да се квалифицира като злоупотреба с правото на индивидуална жалба, особено когато се отнася до същността на делото и жалбоподателят не обяснява в достатъчна степен неразкриването на съответната информация (делото *Gardean ut S.C. Grup 95 SA*, цитирано по-горе, § 11).

36. Видно от параграф 24 по-горе, съгласно правило 47 § 7 от Правилника на Съда всеки жалбоподател е длъжен да информира Съда за „всички факти, които са от значение за разглеждането на неговата или нейната жалба“.

37. Съдът вече е установил значението на спорните факти за решаването на спора по настоящото дело (параграфи 30 и 31- по-горе). Съдът счита, че поведението на жалбоподателя е било неуместно, тъй като той не го е информирал, че е получил благоприятно окончателно решение чрез ново съдебно производство и че промяната на пола му е била призната (вж., *mutatis mutandis*, делото *Bugajny и други с/у Полша* (преразглеждане), № 22531/05, § 24, 15 декември 2009 г., делото *Petroiu с/у Румъния* (преразглеждане), № 33055/09, § 23, 7 февруари 2017 г., както и, *mutatis mtutandis*, делото *Safaryan с/у Армения* (реш.), № 16346/10, §§ 27 -28, 14 януари 2020 г.). Това обаче несъмнено е била информация, свързана със същността на делото и чието значение не е трябвало да бъде пренебрегнато от жалбоподателя, който освен това е бил представяван от същия адвокат, който го е представлявал и в производството пред Съда, и в премълчаното национално производство (параграф 10 по-горе).

38. Следователно, след като не е бил информиран за обстоятелствата, свързани с второто национално производство, довело до промяна на личните данни на жалбоподателя в регистрите за гражданско състояние, Съдът може само да заключи, че жалбоподателят е действал в нарушение на задължението си по правило 44 С § 1 и 47 § 7 от Правилника на Съда да информира Съда за всички факти, които са от значение за разглеждането на жалбата, и на задължението си да сътрудничи на Съда с оглед на правилното правораздаване, както е предвидено в правило 44 А от Правилника на Съда (делото *Gardean u S.C. Grup 95 SA*, цитирано по-горе, § 20).

39. Поради това Съдът е на мнение, че жалбоподателят съзнателно не го е уведомил за съществуването на новите факти (вж. също параграф 24 по-горе), без да обясни непредоставянето на съответната информация, което от страна на жалбоподателя представлява злоупотреба с производството пред Съда .

40. Поради това следва да се приеме, че жалбата представлява злоупотреба с правото на жалба по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и следва да бъде обявена за недопустима на това основание (делото *Gardean u S.C. Grup 95 SA*, цитирано по-горе, § 22).

41. Съдът взема под внимание аргумента на жалбоподателя, че въпросът, повдигнат в първоначалната жалба (а именно твърдяната липса във вътрешното право на разпоредби относно смяната на пола), ще остане неразрешен, по-специално с оглед на задължителното тълкувателно решение на Върховния касационен съд от 20 февруари 2023 г. (параграф 17 по-горе). Съдът припомня, че властите на държавите – страни по Конвенцията, включително българските власти, са задължени да спазват принципите, установени в съответната съдебна практика (делото *Федотова и други с/у Русия* [ГК], № 40792/10 и 2 other, §§ 164 и 178, 17-ти януари 2023 г., и по-специално делото *С.В. (S.V.) с/у Италия*, № 55216/08, 11-ти октомври 2018 г., *Х с/у Бивша югославска република Македония*, № 29683/16, 17-ти януари 2019 г., *Х and Y с/у Румъния*, цитирано по-горе, *A.D. и други срещу Грузия*, . № 57864/17 и 2 други,¹ декември 2022 г. и *R.K. С/у Унгария*, № 54006/20, 22-ри юни 2023 г., вж. също делото *Hämäläinen с/у Финландия* [ГК], № 37359/09, §§ 65 -67, ЕСПЧ 2014 г., с цитираните там препратки).

42. Освен това, по-специално по отношение на България, в решението по делото *П.Х. срещу България*, цитирано по-горе, Съдът установи нарушение на член 8 от Конвенцията поради факта, че съдебните органи са отказали да признаят за законен заявения от жалбоподателя пол по това дело, без да изложат достатъчни и релевантни причини за такъв отказ (делото *П.Х. срещу България*, цитирано по-горе, §§ 12, 15 – 17 и 19). Следователно Съдът ясно е установил по дело, отнасящо се до държавата-ответник, че отказът да се даде юридическо признание на заявения от жалбоподателя пол, без да се посочат достатъчни и релевантни причини относно, наред с другото, естеството на обществения интерес, противопоставящ се на исканото признаване, неоправдано се намесва в правото на жалбоподателя на зачитане на личния му живот по смисъла на чл. 8.

43. При тези обстоятелства недопустимостта на жалбата на жалбоподателя по изложените по-горе причини не засяга задълженията на държавата - ответник по член 8 от Конвенцията по отношение на юридическото признаване на промяната на пола.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ

РЕШЕНИЕ по делото Я.Т. срещу БЪЛГАРИЯ (ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ)

1. *Реши* единодушно да уважи искането за преразглеждане на решението от 9 юли 2020 г. и
2. *Обявява* жалбата за недопустима с шест на един гласа.

Изготвено на френски език и оповестено в писмен вид на 04 юли 2024 г., съгласно член 77, параграфи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Виктор Соловейчик
Секретар

Síofra O'Leary
Председател

Съгласно член 45, параграф 2 от Конвенцията и член 74, параграф 2 от Правилника към настоящото решение се прилага отделно становище на съдия К. Šimáčková.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ ŠIMÁČKOVÁ

1. Напълно разбирам причините, които накараха мнозинството да реши да преразгледа решението. Съгласна съм също, че взаимното доверие и сътрудничество са необходими за справедливото правораздаване. Известно ми е, че има основно задължение да си сътрудничим със Съда и да му предоставяме цялата необходима информация. Затова се съгласих с решението за уважаване на искането за преразглеждане на делото.

2. Приветствам и факта, че мнозинството подчерта важността на защитата на основните права на транссексуалните лица и изпълнителния характер на задълженията, произтичащи от тях, като се позова на последващото решение по делото *П.Х. срещу България*, както и косвената критика на тълкувателното решение, постановено през 2023 г. от българския Върховен касационен съд.

3. Въпреки това не мога да се съглася със заключението, че жалбоподателят всъщност е злоупотребил с правото си в настоящия случай по причини, свързани, от една страна, със спецификата на делото и, от друга страна, с прекомерната строгост, показана от Съда по въпроса за злоупотребата с права в неговата съдебна практика като цяло.

4. За да преценя ситуацията тук, ми се струва важно да се поставя на мястото на жалбоподателя, който е бил принуден от националното законодателство и съдилища да се осакати, за да бъде това, което наистина е в душата си.

5. Убедена съм, че принудителната стерилизация на транссексуалните хора е едно от най-жестоките форми на третиране, пред които са изправени хората в Европа. В тази връзка се позовавам на изявлението на специалния докладчик на ООН за изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание: „„[в] държавите, в които е разрешена промяна на половите белези в документите за самоличност, тя може да бъде предмет на злоупотреби, като например изискването за операция за смяна на пола, принудителна стерилизация или други наложени медицински мерки (A/HRC/29/23). Дори когато това не е предписано от закона, принудителната стерилизация често се практикува върху транссексуални лица. Тези практики са израз на дискриминация, основана на сексуална ориентация и полова идентичност, нарушават правото на всеки на физическа неприкосновеност и самоопределение и представляват форма на малтретиране или изтезание” (доклад от 5-ти януари 2016 г. до Съвета на ООН по правата на човека (A/HRC/31/57), параграф 49).

6. Когато транссексуален човек е изправен пред своето положение и сексуален преход, това вече е изключително трудно пътуване, дори и да има пълната подкрепа на здравните специалисти, закона и тяхната среда. Още по-лошо е, когато националното законодателство е

произволно и неясно. Ако в такава трудна лична ситуация въпросното лице трябва да заведе дело и пред съд, това може да бъде непоносимо. Може би единственото нещо, което може да му даде сили да се възползва от справедливостта в такава сложна ситуация, е да знае, че го прави не само за себе си, но и за други хора в подобна ситуация, които страдат като него.

7. Въпреки че жалбоподателят в крайна сметка е спечелил делото си на национално ниво, той е знаел колко решаващо може да бъде решението на ЕСПЧ за други хора в същото положение като него. Той или адвокатът му са допуснали грешка по простата причина, че са искали да помогнат на други в подобна ситуация. И очевидно не са сгрешили, тъй като само три години след решението по делото на жалбоподателя българският Върховен касационен съд категорично се противопоставя, че тези хора могат да получат благоприятно съдебно решение като това, получено от жалбоподателя, пред по-долустоящите съдилища. Наистина ли е било необходимо жалбоподателят да бъде наказан, като бъде обвинен в злоупотреба с права? Не би ли било достатъчно да се преразгледа решението в смисъла, предложен от жалбоподателя (параграфи 15 – 17 от решението за преразглеждане), което би позволило на Съда да се произнесе по съответната национална правна рамка – решаващ въпрос, който стана изключително важен след неотдавнашното тълкувателно решение на българския Върховен касационен съд, и да се намали присъденото обезщетение или дори, евентуално, да санкционира адвоката на жалбоподателя, който е юрист?

8. Това ме води до последната причина, която ме кара да считам, че настоящата съдебна практика относно злоупотребата с права като цяло е твърде тежка за жалбоподателя. Ако някой може да бъде задължен да сътрудничи и да бъде обвинен за липса на сътрудничество, това е адвоката на жалбоподателя, бидейки юрист, а не самият жалбоподател.

9. Противопоставям се по принцип на санкционирането на жалбоподател за грешките на неговия адвокат. Ситуацията се е променила в сравнение с предишната съдебна практика. Сега разполагаме с инструмент за изключване на адвокати, действащи като представители пред Съда (новото правило 44D от Правилника на Съда). В ситуации като тази, ако мнозинството настоява някой да бъде санкциониран, то те трябва да санкционират адвоката на жалбоподателя, а не последния. Конфликтът между отговорностите на адвокат и тези на жалбоподател, който действително е бил засегнат от гледна точка на негови основни права, може да доведе до несправедливост.

10. В обобщение, причините, поради които изразявам несъгласие с решението, според което жалбата трябва да бъде обявена за недопустима, за да се санкционира злоупотреба с права, извършена от жалбоподателя, се отнасят, от една страна, до особено уязвимото

РЕШЕНИЕ по делото Я.Т. срещу БЪЛГАРИЯ (ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ) – ОТДЕЛНО
СТАНОВИЩЕ

положение на жалбоподателя (и други хора в подобна ситуация, които той също е защитава с действията си), а от друга страна, до съдебната практика на Съда, която смесва отговорността на адвоката с тази на неговия клиент, бидейки самия жалбоподател.